

Regional Conference on Sheep and Goat Breeding and the Sheep
and Goat Breeder's Day in SEE

**"OVCARSKI KALENDAR
- pregled radova u ovcarstvu tokom proizvodne godine"**

dr Božidarka Marković, naučni saradnik
Univerzitet Crne Gore
Biotehnički institut – Podgorica
Centar za Stočarstvo

Makedonija, Mavrovo, 13 – 14. jul 2007

Ovčarstvo

- značajnu ulogu u područjima gdje dominiraju pašnjačke površine
- u područjima sa nerazvijenom ukupnom poljoprivredom
- kao prateća grana značajna je u područjima sa razvijenom ratarstvom
- ovce dobro valorizuju – transformišu manje vrijedna kabašta hraniva u visoko vrijedne proizvode (meso, mlijeko i vunu, kao i sporedne proizvode stajnjak i koža);
- preovladava poluintenzivni sistem gajenja ovaca (gajenje ovaca na boljim pašnjacima; tokom zime obezbjeđuju se dovoljno voluminoznih hraniva; prihrana koncentratnim hranivima tokom perioda visoke proizvodnje).

Proizvodni ciklus ovaca traje tokom cijele godine.

Sastoji se od perioda sjagnjenosti ovce, perioda laktacije i perioda zasušenosti.

Ovca je poliestrična životinja, ali je parenje ipak sezonskog karaktera.

Ovca je **životinja kratkog dana**.

Izrazita sezonalnost pojave polnog žara čini ovčarstvo nedovoljno akumulativnom proizvodnjom.

Pregled najznačajnijih aktivnosti – radova u toku proizvodne godine

JANUAR

u klasičnom načinu gajenja – mjesec jagnjenja ovaca

- **Priprema za jagnjenje:**

- montiranje individualnih boksova od drvenih ljesa (1,5 x 1,2 x 1,1 m),
- obezbijediti dovoljno suve i čiste prostirke – slama, drvena šužbina ili pilotina,
- pripremiti suve krpe i dezinfekciona sredstva,
- ovce sa dugom vunom ošišati oko vimena i repa;

- **2 - 3 dana pred jagnjenje isključiti koncentrovana hraniva**

- Početak jagnjenja ovaca – prihvati jagnjadi, po potrebi pomoć pri jagnjenju, dezinfekcija pupčane vrpce jodom;

- Pomoć oko prvog podoja – **da jagnje obavezno posisa kolostrum u roku od 2 sata po jagnjenju;**

- Obavezno pojenje ovaca posle jagnjenja mlakom vodom – ali ne prežderavanje, a naredna dva dana pojenje mlakim napojem vode i pšeničnih mekinja;

- Aplikacija jagnajdima E – vita selena (3-4 dana po jagnjenju);

- Podoj jagnjadi 4 puta dnevno

FEBRUAR

- Završetak sezona jagnjenja;
- Pojačana ishrana ovaca u usponu laktacije (kvalitetno sijeno po volji 3 puta dnevno i koncentrovana hraniva - krupna meljava ili lomljeno zrno do 400 g/dan;
- Podoj jagnjadi 4 puta dnevno uz obaveznu ponudu sijena (najkvalitetnijeg i sitnog);
- Jagnjad grupisati u boksove prema uzrastu i početi prihranu koncentratnom smješom pri uzrastu od oko 2 nedjelje (sa 10 do 20 g dnevno i postepeno povećavati);
- U slučaju pojave proliva ili naduna jagnjadi ili mastitisa kod ovaca obavezno konsultovati veterinara;

MART

- Vakcinacija jagnjadi protiv **enterotoksemije i dizenterije** u uzrastu od 6 do 8 nedjelja i revakcinacija za 15 do 20 dana.
- **Ovo se sprovodi ako nije vršena vakcinacija ovaca pred sezonu mrkanja ili prije jagnjanje. Poželjno je da vakcinaciju obavi veterinar.**
- Nastavak započete dinamike ishrane i ovaca i jagnjadi

APRIL

- **Ishrana ovaca** sijeno (3 puta dnevno) i zrnastim hranivima dva puta 2 puta dnevno;
- **Ishrana jagnjadi**: sisanje - podoj 3 puta dnevno, kvalitetno sijeno po volji i koncentratna smješa čija količina krajem trećeg mjeseca treba dostići 400 g/dan;
- **Tretiranje ovaca protiv parazita** (bar 15 dana prije početka pune pašne sezone),
 - Početak izlaska ovaca na pašu (kraći intervali);
 - Odabir podmlatka za priplod – za remont postojećeg stada ili povećanje stada;
- Početak prodaje jagnjadi (pri uzrastu od oko 3 mjeseca i živom masom od oko 30 kg).

MAJ

- Prodaja jagnjadi;
- Ishrana ovaca: jutarnji i po potrebi večernji obrok sijena i jedan obrok koncentrovanih hraniva (do 200 g);
- Izlazak na pašu, ali tek u kasnim jutarnjim ili ranim prijedodnevnim satima,
- Početak muže ovaca i proizvodnja mlječnih proizvoda;
- Priprema i postavljanje torova za ovce – na blago nagnutim i ocjeditim terenima uz obaveznu dezinfekciju prije upotrebe (2% rastvor žive sode);
- Krajem mjeseca izdizanje – selidba u katune.

JUN

- Izdizanje – selidba na katune na većim nadmorskim visinama i podizanje torova na katunima od drvenih ljesa visine oko 2 metra.
- Ishrana ovaca uglavnom bazirana na paši;
- Organizacija jutarnje i večernje muže ovaca;
- Priprema mljekara i potrebne opreme za preradu mlijeka
- **Striža ovaca (ručno ili mašinski)** i orezivanje papaka,
- Propuštanje kroz kanal za **dezinficiju papaka** - sa 10 do 20% bakarnim sulfatom ili 10% formalinom i kupanje protiv šuge, krpelja i vašaka.

JUL

- ☐• **Izbor stada za pripust** (odabir zdravih grla, mlađa grla u tipu rase, grla bez fizičkih nedostataka, uvođenje mladih grla u pripust);
- ☐• **Početak pripreme ovnova za parenje 6 nedjelja prije mrkanja** (odlučivanje ovnova i pojačana ishrana – kvalitetna paša ili sijeno I 300 do 500 g/dan zrnastih hraniva);
- **Liječenje zaostalih slučajeva šepavosti**
- **Vakcinacija ovaca odabranih za parenje** – pripust (kombinovana vakcija za enterotoksemiju ovaca i dizenteriju jagnjadi – daje se dvokratno, tj. revakcina za 21 dan). Obavezna konsultacija i kontrola vetrinara.
- **Bolja mogućnost** je da se u ovom periodu vakcinišu samo ovnovi i dviske koje ulaze u pripust, a starije ovce se vakcinišu 3 nedjelje prije jagnjenja.
- ☐• Ljetnja ishrana je isključivo paša;
- Muža i proizvodnja mlječnih proizvoda

AVGUST

- ☐• **Intenzivna ishrana ovnova i njihova priprema za mrkanje** (2 nedjelje pred
 - mrkanje kvalitetna paša, naklijali ovas i ječam, mrkva i svježa jaja);
 - ☐• **Priprema ovaca za mrkanje 3 nedjelje** pred mrkanje kroz pojačanu
 - ishranu i poboljšanje priplodne kondicije (pored kvalitetne paše po potrebi
 - prihrana sa oko 300 do 400 g zrnastih hraniva);
 - ☐• **Početak sezone parenja** u trećoj nedjelji avgusta, izbor načina pripusta
- **Na jednog ovna se opredjeljuje do 35 ovaca.**

SEPTEMBAR

- ☐• Završetak sezone parenja (pojedinačni slučajevi)
- ☐• Zadržava se nivo poboljšane ishrane ovaca narednih 20-ak dana
- ☐• Zasušenje ovaca
 - Krajem mjeseca silazak sa planinskih pašnjaka – katuna

OKTOBAR

- ☐• Ishrana ovaca uglavnom na paši
- ☐• Tretman protiv crijevnih parazita (tablete ili vakcine)
- ☐• Priprema objekata za zimski smještaj ovaca, čišćenje , dezinfekcija,
 - popravka boksova i sl.;
- ☐• Prodaja izlučenih grla;
 - Prodaja mlječnih proizvoda

NOVEMBAR I DECEMBAR

- ☐• Ishrana ovaca - sijeno i paša koliko dozvoljavaju vremenski uslovi;
- ☐• Provjera stanja papaka i povremeni prolazak kroz kupku bakarnog sulfata;
 - Krajem novembra početak pojačane ishrane ovaca – prihrana sa oko 150g zrnastih ili lomljenih hraniva uz postepeno povećanje količine.
 - poslednji mjesec bremenitosti količina koncentrovnih hraniva (2 puta po 200 g)
 - Vakcinacija bremenitih ovaca protiv enterotoksemije i dizenterije jagnjadi **(ovo se primjenjuje ako ovce nisu vakcinisane pred mrkanje - i bolje je vršiti vakcinaciju u ovoj fazi bremenitosti).**

HVALA NA PAŽNJI